

D'ACTUALITAT

ERUDITS D'AQUÍ

Una cantata de mil dimonis i una cullera

JOAN JOSEP CAMACHO GRAU

L'Auditori de Barcelona, o el Purgatori que diu aquell, ha estat okupat. Plataforma de la cultura oficial i oficiosa de Barna, aquesta caixa de llet simètricament apilada és l'escenari d'un dels esdeveniments més bellament estranys que he pogut veure des de fa temps: *La tonalitat de l'infinit*. Es tracta de la cantata escrita pel poeta Enric Casasses amb la música "inspirada, sàvia i vital" de Feliu Gasull i la força premenstrual de mil nenes i nens amb els pulmons plens d'aire cridant a cor què vols: "Just arribada / ja estic prenyada". Des de principis del mes de maig, cada dilluns el Purgatori s'omple dues vegades amb els alumnes i professors dels centres educatius barcelonins que han estat preparant durant el curs aquesta mena de concert. Tot i que l'inferr dantesca té sempre penjat el cartell *sold out*, el passat 21 de maig em vaig encabir dins el càusticament inacústic Auditori. A l'escenari, el mestre de cerimònies Josep Prats movia el seu ceptre com un druida extraient el vent del cant dels infants. L'orquestra de cambra al centre i descentrada la mezzosoprano. Al darrere, pels costats i per tot arreu la jovenalla, les claus i els vòmits dels pares

El polipoeta Enric Casasses i Figueres

que retroben l'amor al desert del matrimoni, si no rondina el mòbil ni sona el nadó, o viceversa. A primer terme els escollits amb veu d'ocell amb el nervi ben temprat i al mig de la centrifugadora nebulosa de l'infinit, l'il·luminat versaire: l'Enric Casasses. Després de la *Crida* inicial per invocar els esperits i "obrir l'ull" de la ment de la gent assistent, la *Primera cançó* demana breument que "l'amor canti", però l'amor cantarà més tard perquè ha anat a la font a omplir el càntir. Amb el *Sermó de l'infinit* el poeta demiürg enceta la creació del cosmos mitjançant les notes musicals, cer-

cant, pas a pas, "la tonalitat de l'univers" i després de l'home i la dona i la fam i la filosofia hi ha l'art i la seva expressió més alada: la música. Ho *Saps?* Sí, ara ho sé, que les galàxies són infinites i allà on s'estrifan les dimensions hi viu la poesia, allà "on s'acaba el meu jardí". Aleshores "la dama Gana i l'amo Amor" comencen el seu periple pel nostre món, amb el narrador borrarxo entrebancant-se amb els músics i els nens i nenes li formulen un *Enigma*: Què som? I el poeta respon: "La vritat és una taula on posar-hi el pa i el vi" (recuperant l'antifilosofia vital de Francesc Pujols). El cor canta

Ha fugit una estrella que es creia Peter Pan amb la tornada popular "Ai que el meu cor se'm nua / com un pom de clavells". El trobador i el guitarrista van passant pàgines en un *crescendo* espiral anomenat *El forat del vent*, que dona la nota exacta de la filosofia de Lévinas i d'Heràclit: "En un sol àtom de l'ungla del dit petit hi ha tota la informació de tot el que ha existit i existirà". I la llibertat en forma de gavina, o viceversa, fa un tomb pels Països Catalans, sortint de Mallorca, passant pels terrats de Barcelona i el mític Cap Norfeu, per arribar a Perpinyà. L'Enric treu els coltellets del sarró i acarona un *Poema* a mitges amb els nens i els dona la mà i l'amor a *Tres quarts* en punt de sis i l'alba floreix i el poeta penjat del terrat declama que "L'amor ho cura tot i no et fas vell". I el trobador els regala *La poesia*, després de fugir amb la certesa que "l'infinit és la cara de la gent".

[*Dante i Virgili* (1822), Delacroix: En Casasses i jo recorem plegats les entranyes del Purgatori amb una bossa d'estraperlo plena de cavalls salvatges i els versos del tuareg Hawad. A la sortida hi ha la premsa amb ganes de brega. Periodista: "I els nens ja ho entenen tot això?". Polipoeta: "Més que els mestres!"]

ENIGMÍSTICA

Únic i repetible

MÀRIUS SERRA

MariusSerra@verbalia.com

Una ment borgiana entén la literatura com l'art d'ajuntar paraules que mai abans no havien estat juntes. Aquest és, justament, un dels poders més extraordinaris del llenguatge verbal, perquè ens permet singularitzar-nos en un món, passat i present, ple d'individus idèntics. Tot i els seus milions d'usuaris, la potència del llenguatge verbal és tan elevada que tots els parlants, presents i futurs, podem intentar construir la nostra veu a través de l'escriptura. Aquest simple paràgraf que ara clouré amb la frase que estàs llegint i un afegitó xulesc entre parèntesis conté cent setze paraules catalanes que mai abans no havien estat agrupades en aquesta disposició (i si algú no hi està d'acord el repto a demostrar-ho).

És clar que la unicitat *per se* és un valor conflictiu, perquè pot exacerbar el culte a l'individu. I un indi vidu sempre és un indi sol. De manera que

potser la millor manera de superar l'excés de zel singularitzador serà mitjançant la subversió de la unicitat. La via convencional per declarar que un individu és únic passa per fer un inventari de les seves qualitats més destacables. Així, per exemple, en *cercles verbivors* resulta força habitual declarar que *anti-constitucionalment* és la paraula més llarga (23 lletres) que té entrada als diccionaris generals en llengua catalana. Salta a la vista que això la singularitza. Des d'aquesta mateixa columna he proposat moltes vegades reptes com ara trobar el pangrama més curt o la paraula monovocàlica més llarga. De fet, la setmana passada va quedar pendent per a l'estiu alguna paraula que contingui quatre consonants seguides (com

ara coNSTRUCCIó o saNGG-Traït) amb la (brutal) condició que totes quatre siguin la mateixa. Hi ha moltes possibilitats de bastir enigmes sobre paraules. Per exemple, ¿quina és l'única paraula no invariable que en singular és plural? (Resposta: la paraula *plural*, que no deixa de ser *plural* quan l'escrivim en singular).

Ara, en aquest estiu irrepetible del 2001, l'última columna de la temporada no proposa descobrir més termes singulars (que ja prou fareu si trobeu la paraula amb la consonant quadruplicada), sinó generar singularitats a partir de mots aparentment anodins. Prenguem, per exemple, el vocable *enigmística*. Té onze lletres, però no és pas l'única paraula catalana d'11 lletres. Per tant, caldrà

afegir-hi una altra condició: té 11 lletres i una G i una M seguides. Tampoc això la fa única: hi ha centenars de paraules catalanes d'11 lletres que inclouen la parella GM -com ara *agmatologia* (branca de la cirurgia que tracta de les fractures), *pigmentació*, *pragmatisme* i *dogmàtiques*-. S'imposa, doncs, una tercera qualitat singularitzadora per a l'estimada *enigmística*: ¿les tres is llatines, potser? Vejam: de paraules catalanes d'11 lletres, tres de les quals I, que també presentin una G i una M seguides només n'hi ha... una. Sí, *enigmística*, única però igualable perquè el DIEC no admet (encara) l'adjectiu *enigmistic* que permetria fer *enigmistics* i m'obligaria a buscar una quarta condició singularitzadora (¿mot en singular?).

Trieu la paraula que més patxoca us faci i establiu les condicions que us permetin assegurar que és un mot únic. Igual com ho són (i ho som) tots. Únics i repetibles. Bon estiu.

Jesús Rodríguez Blanco, de Calella

ALBERT MANENT

Heus aquí un cas exemplar d'algú que, vingut de gran i de fora de Catalunya bé que en plena joventut, s'ha identificat plenament amb la nostra cultura i la nostra història i s'ha convertit en un sòlid erudit.

Jesús Rodríguez Blanco va néixer a Priaranza del Bierzo, poble de la província de Lleó, el 1954. Va fer el batxillerat a Ponferrada i els estudis universitaris a Oviedo. El 1977 dins un col·loqui sobre *Estructuras sociales durante la Antigüedad*, a Oviedo, va publicar-hi el treball *Relación campo-ciudad y organización social en Celtiberia Ulterior (siglo II ac)*. El mateix any i en l'escaciença d'unes conferències a la Universitat d'Oviedo va publicar un altre estudi, *Modos de producción precapitalistas*, dins el volum *Clases y conflictos sociales en la Historia*. El 1978 va guanyar una plaça de professor agregat d'ensenyament mitjà i el 1979 va demanar el trasllat a Calella de la Costa, al Maresme.

La seva arribada a Calella coincidí amb la posada en marxa del Museu i de l'Arxiu Històric Municipal d'on és arxiver. D'entrada va treballar en arqueologia, concretament en l'excavació de la vila romana del Roser. I aleshores va conèixer un home excepcional: el savi arenyenc Josep Maria Pons i Guri, avui de 92 anys, i gràcies a ell va reorientar els seus estudis que aconduí cap a la història del Maresme medieval, a l'època de la post-reconquesta. Ahlora exercia la docència als instituts de segon ensenyament i des del 1998 és professor al de Pineda. Amb un equip de professionals de l'ensenyament a la comarca el 1995 va publicar a Argentona *El Maresme. Diversitat i contrast*. Aprofitant el 650 aniversari de la carta de poblament de Calella Rodríguez Blanco va publicar, en col·laboració amb J.M. Pons i Guri, *Dels Privilegis del Règim Municipal* (Calella, 1985).

Com a resultat d'un seminari de recerca del moviment educatiu al Maresme, juntament amb Àngels Ferrer i Josep Maria Fontanet, va publicar *Les rutes històriques per l'Alt Maresme* (1989).

Després de la consolidació de l'Arxiu Històric va publicar, amb Pons i Guri, l'*Inventari de pergamins de l'Arxiu Històric Municipal de Calella* (Barcelona, 1990) Després *La Guia I. Arxiu Històric Municipal de Calella* (1993) i *La Guia II. Arxiu Històric Municipal de Calella* (1998), fruit d'un consensió treball de recerca i classificació. El 1999, coincidint amb el 400 aniversari de la creació de l'Ajuntament, va editar *La Universitat de Calella: Jurats, Clavari, Oïdors i Consellers* (Calella, 1999). Finalment, juntament amb J.M. Pons i Guri, ha editat un llibre imprescindible per conèixer els topònims i la vida a la comarca en un període molt reculat: *Els noms de lloc a l'Alt Maresme dels segles IX-XII. Antics termes de Montpalau, Palafoles i Tordera* (Arenys de Mar, 2000).